

Bijlage 1: Achtergrondinformatie gemeentelijke deelname aan stedenbanden

1. Het ontstaan van de stedenbanden

Nadat zich in de jaren tachtig in Oost- en Midden-Europa politieke veranderingen hadden voorgedaan, was het voor de eenheid binnen Europa belangrijk om democratiseringsprocessen vorm te geven en te bespoedigen. De Europese Commissie stimuleerde de ontwikkeling van steunprogramma's voor onder meer de steden in dit deel van Europa. In dit kader ontstonden de eerste contacten tussen toenmalig Leidschendam en Voorburg en de steden in Tsjechië en Polen. Het contact van Voorburg met de Tsjechische stad Hranice dateert uit 1990. Sinds 1991 onderhoudt Leidschendam banden met Konstancin-Jeziorna. De stedenband tussen Voorburg en het Amerikaanse Temecula ontwikkelde zich vanaf 1993, maar werd vanuit een andere ideologie gestart dan die met de twee Europese steden. Deze stedenband is via een direct contact tussen de burgemeesters tot stand gekomen. De –toenmalige– burgemeester van Temecula heeft tijdens een bezoek aan Voorburg in 1990 aan de –voormalige– gemeente Voorburg voorgesteld om een vriendschapsband aan te gaan met zijn gemeente in de VS, Californië, met als voornaamste doelen internationale bewustwording en uitwisseling en vergroting van kennis.

2. Wat is een stedenband?

Onder een *stedenband* wordt verstaan: zowel een geformaliseerde band, een vriendschapsband of een projectmatige samenwerking tussen een Nederlandse en een buitenlandse gemeente of regio. Dit kan uitgaan van de Nederlandse lokale overheid of van het particulier initiatief uit deze gemeente, mits dit initiatief structureel is en door de gemeente wordt ondersteund. Stedenbanden kunnen een uiting van *twinning* zijn, maar dat is niet noodzakelijkerwijs het geval.

3. Stedenbanden in onze gemeente

De gemeente Leidschendam-Voorburg onderhoudt een stedenbandrelatie met drie andere steden in het buitenland. Deze partnersteden zijn Hranice in Tsjechië (sinds 1990), Konstancin-Jeziorna in Polen (sinds 1991) en Temecula in California in de Verenigde Staten (sinds 1993). Alle onderwerpen met betrekking tot het onderhouden van de banden met deze drie verschillende steden zijn in Leidschendam-Voorburg ondergebracht in de Stichting Stedenbanden. Er zijn drie werkgroepen, genoemd naar de zusterstad waar zij een relatie mee hebben. De voorzitters van de drie werkgroepen zijn ook bestuurslid van de Stichting Stedenbanden.

De activiteiten die worden ontwikkeld in het kader van de drie stedenbanden verschillen in karakter niet veel van elkaar. Meestal gaat het om uitwisselingen tussen groepen uit de particuliere gemeenschap met collega's, verenigingen en vrienden uit beide partnersteden. De drie stedenbanden kunnen worden getypeerd als stedenbanden op culturele / vriendschappelijke basis. De uitwisselingen betreffen meestal culturele (kunstenaars, muziek, koren) sport uitwisselingen en uitwisselingen tussen beroepsgroepen, zoals politie, brandweer en scholen en vinden enkele keren per jaar plaats¹.

¹ Een overzicht van de activiteiten per stedenband is te vinden op: <http://www.stedenband-leidschendam-voorburg.eu/> ; <http://www.hranice.nl/index.php> ; <http://www.temecula.nl/>

4. Evaluaties 2004 en 2009

In 2004 heeft de VNG op verzoek van de gemeente de drie stedenbanden geëvalueerd. De onderzoeksvraag luidde:

'Het verkrijgen van inzicht in de effectiviteit, de efficiëntie en de toekomstmogelijkheden van de stedenbanden van de gemeente Leidschendam-Voorburg met Konstancin-Jeziorna (Polen), Hranice (Tsjechië) en Temecula (Californië, Verenigde Staten van Amerika)'.

De Stichting Stedenbanden is in het leven geroepen omdat het particuliere veld steeds meer betrokken raakte bij de stedenbanden, en de gemeente de behoefte voelde om de organisatie van de activiteiten en het onderhouden van de contacten meer op afstand van de gemeente te zetten. Gelet op het voorgaande bevelen wij de gemeente aan om een duidelijke afbakening en definiëring van rollen en taken tussen gemeente en particulier initiatief te ontwikkelen. Daarbij is nadrukkelijk aanbevolen dat de gemeente zich heel bewust is dat vanuit de werkgroepen, de partnersteden en het maatschappelijk veld vaak wel een sterke inmenging van de gemeente gewenst is. Verder wordt aanbevolen dat er een duidelijke visie komt die aangeeft waar men met de stedenband naartoe wil, indien de gemeente de stedenbanden een nieuwe impuls wil geven. Daarbij is in het VNG rapport aangegeven dat de meest kansrijke koerswijziging voor alle drie de stedenbanden dan ligt op het gebied van kennisoverdracht (in plaats van "vriendschapsbanden").

In 2009 zijn nut, noodzaak en functionaliteit van de stedenbanden opnieuw geëvalueerd naar aanleiding van een motie van Gemeentebelangen. Het onderzoek richtte zich op de periode 2004-2008 en kent de volgende conclusies. Er kan geen absolute noodzaak voor de stedenbanden worden geconcludeerd, het belang van de stedenbanden moet meer in nut en functionaliteit worden gezocht. Daarbij wordt als belangrijkste motief voor onze stedenbanden het eigen belang benoemd. We kunnen leren van methoden en oplossingen van anderen en er liggen kansen voor het midden- en kleinbedrijf en onze stadspromotie. Verder is geconcludeerd dat het programma dat de drie werkgroepen opzetten en uitvoeren onmogelijk te financieren zijn als het particuliere veld en de werkgroepleden niet zelf veel zouden investeren. De stedenbanden worden op een zeer efficiënte en professionele wijze onderhouden. De gemeente kan over het algemeen als "geldgever" worden getypeerd en treedt in bepaalde gevallen op als "leverancier van kennis".

5. Bezuinigingen en gemeentelijk beleid

In 2012 ontving de stichting stedenbanden nog een subsidie van € 24.490,- voor de drie stedenbanden (ieder 1/3 deel). De raad heeft in het kader van bezuinigingen in 2011 besloten de subsidie in drie jaar af te bouwen tot "0". In 2013 ontving de stichting 2/3 deel (€ 16.327,-). In 2014 was dat 1/3 deel (€ 8.163,-). Vanaf 2015 ontvangt de stichting geen gemeentelijke subsidie meer. Wel is in 2015 een eenmalige subsidie van € 10.000,- toegekend aan de stichting vanwege het 25 jarig bestaan van de stedenbanden met Hranice en Konstancin-Jeziorna. De gemeenteraad heeft besloten de stedenbanden niet op te heffen, maar de kontakten verder over te laten aan de drie werkgroepen. Ook is besloten dat de gemeente geen nieuwe stedenbanden meer aangaat.

6. Wat doen we nog wel?

Een voorbeeld van waar de gemeente nog wel jaarlijks financieel aan bijdraagt is de kerstboom uit Hranice die gedurende de maand december en begin januari bij de Oude Kerk in de Herenstraat staat. In 2017 ging het om een bedrag van circa € 6.500,-. Daarnaast wordt vanuit het project Huygenskwartier financieel bijgedragen aan de activiteiten die daarom heen worden georganiseerd. Dit met als doel promotie voor het Huygenskwartier. De werkgroepen worden door het ondernemersfonds betrokken bij de omlijsting van het ontsteken van de lichtjes.

Sinds de bezuiniging vanuit de gemeente werft elke werkgroep geld voor de activiteiten. Soms met een subsidie vanuit de gemeente voor culturele activiteiten. De werkgroepen organiseren dus hun activiteiten en als Polen, Tsjechen of Amerikanen op bezoek komen dan is de gemeente bereid om de gasten te ontvangen. Dat gaat dan via de representatie van het college.

7. Opties voor de toekomst

Er is hoe dan ook behoefte aan duidelijkheid over de status van de stedenbanden. Ambtelijk is er geen capaciteit meer voor en in de begroting is al enkele jaren geen budget meer opgenomen.

Ruwweg zijn er drie opties voor de stedenbanden:

- A. beëindigen: Stedenbanden zijn, met respect voor het verleden, inmiddels door de tijdgeest achterhaald. Initiatieven van burgers en organisaties kunnen natuurlijk altijd blijven plaatsvinden maar daar is geen betrokkenheid vanuit de gemeente voor nodig. Concreet betekent dit dat “Stedenbanden” als portefeuilleonderdeel wordt opgeheven, er in de gemeente begroting geen apart budget wordt geraamd en dat er geen specifieke ambtelijke capaciteit voor wordt ingezet. Eventuele verzoeken vanuit de stichting en/of samenleving worden langs de reguliere lijn behandeld.
- B. Nieuw leven inblazen: De stedenbanden zijn ooit geformaliseerd via de gemeente, maar moeten gedragen worden door de inwoners. Vanuit dit standpunt geredeneerd ligt het niet in de rede dat vanuit de gemeente bijzonder hard wordt geblazen.
- C. Berusten in de huidige situatie: Wanneer ‘beëindigen’ zoals nu voorgesteld, als een te drastische stap zou worden gezien en ‘nieuw leven in blazen’ geen reële optie is, dan zou dit een optie kunnen zijn. Daarmee blijft wel de onduidelijkheid in het gemeentelijke beleid voortduren en dat is geen wenselijke situatie.

8. Voorstel

De stedenbanden zijn eind vorige eeuw aangegaan vanuit de gemeente en in de loop van de tijd steeds meer overgenomen door de samenleving. De stichting en de drie werkgroepen hebben daar een hele belangrijke rol in gespeeld en doen dat nog steeds. Al in 2009 bleek uit het eerder genoemde onderzoek dat de absolute noodzaak voor de stedenbanden niet kan worden geconcludeerd. Een stedenband is immers niet de enige manier om te kunnen bijdragen aan demografische ontwikkeling, mee te doen aan de toenemende internationalisering, mee te helpen de armoede te bestrijden, onze kennis van wereldwijde vraagstukken te vergroten, ons eigen belang te dienen en bij te dragen aan politieke solidariteit en vrede.

In datzelfde onderzoek uit 2009 is de rol van de gemeente vooral getypeerd als geldgever. Bij de kerntakendiscussie in 2011 is besloten deze rol op te heffen. In lijn met deze ontwikkelingen en eerdere besluiten ligt het in de rede om te kiezen voor optie A, het beëindigen van de stedenbanden.

Dit besluit impliceert niet dat er geen enkele ruimte is voor buitenlandse betrekkingen. Incidentele contacten met buitenlandse steden op basis van wederzijdse samenwerking in het kader van bijvoorbeeld Europese subsidies moet uiteraard mogelijk zijn. Ook tijdelijke samenwerking op bijvoorbeeld economische basis is denkbaar. In dat geval zouden ondernemers een initiërende en/of stimulerende rol kunnen vervullen.